

Mario Pacchioli ei da retuorn

Cun in regal da Nadal en «Remas»

DA PAUL DUFF / ANR

■ **Pass per pass ei Mario Pacchioli turnaus a casa per festivar Nadal. En sia valischa secatta in prezios regal ch'ei vegnius aviarts toc per toc sin siu viadi encunter Rabius. A Domat eis el vegnius cattaus adagur, a Laax han ins astgau tedlar tuns dil cuntegn e la sonda vargada ha Mario presentau el als ses da casa.** La stiva en casia havess strusch giu plaz per tontas visetas che levan s'entupar cul fegl spariu e cuchegiar ella scatla cul regal. Perquei ein ins s'entupaus ella sala da cultura a Trun nua che *Olivia Pfister*, parsura dalla Biblioteca Trun, ha beneventau la famiglia remassada. Toc per toc ei il cuntegn vegnius discuvretgs – Mario ha cantau ed accumpignau siu cant al clavazin – *Anita Capaul*, menadra dalla Chasa Editura Rumantscha, ha presentau il cudisch – *Mariano Tschuor* ha dau in sguard sin la realisaziun ed il cuntegn dil project che senumna cuort e bien «Remas» e per finir han ils presents giu las «Remas» ell'ureglia ed enta maun cun in salid persunal a scret da Mario.

Stai si, defenda Romontsch...

Igl ei in regal alla Romontschia. El fa part d'ina renaschientscha dalla poesia tradiziunala romontscha. Quella che nus – sco Mario – havein empriu ordadora en scola. Da gliez temps forsa senza saver danunder ch'ils plaids vegniun, co e cura ch'ils auturs numnai Giacun Hasper Muoth, Gian Fontana, Gion Cadieli, Alfons Tuor, Gion Deplazes ed auters han viviu ed ein stai influenzai dil temps e da lur sorts. Il project «Remas»

Ils purtaders dil project «Remas»: Mario Pacchioli, cantatur e cumponist, Olivia Pfister, Biblioteca Trun, Anita Capaul, menadra Chasa Editura Rumantscha, Mariano Tschuor, meinaproject (da sen.).

FOTO P. DUFF

sclescha quella derivonza en in cudisch che reflectescha cuntegns dils poems en in scriver dalla historicista e romanista *Nadina Derungs* che cuntegn patrats da *Laura Decurtins*, musicologa, davart la relaziun denter lungatg e musica e che descriva las derivonzas dallas poesias ellas biografias dils scripturs. Las poesias ein transladas en tudestg da *Claudio Spescha* ed en franzos entras *Walter Rosselli*, fetg interessant co els mettan lur translaziuns en rema. Il project basegna in menader, il vitturin che tegn hottas enta maun, enconuscha par-

tenza ed arrivada, sa nua ch'el anfla fontaunas ch'eiin nutriment per la realisaziun ed ha relaziuns tier madretschas e padrins necessaris sin la via all'arrivada. Mariano Tschuor ha surpriu quella rolla ed accumpignau stretgamein igl andament dil project, animont ed empalont tenor basegns cun la dretga savida ed energia.

In resultat admirabel

Tratg il carr essenzialmein ha *Mario Pacchioli*. In'illustraziun muossa el cun in bratsch plein actas da pupi. Quei ei bein

las notas musicalas las qualas el ha ediu ina suenter l'autra per las cumposiziuns dallas melodias ch'ensiaran ils texts ed ils accumpignaments dallas poesias. In'otra fotografia muossa igl orchester culs numerus registers dils differents instruments e mintga register ha in'atgna versiun e quei da mintga toc musical. Tuttas uras da lavur, l'inspiraziun e creaziun, l'ovra d'origin da Mario stattan uss en fuorma cumprimida en nos mauns. In bi cudisch ed in disc compact. Sefundond lien savein nus guder vivonda spirtala e culturala e schar renescher

«tempi passati» da noss'affonza. Per Mario ei quella emprema sentupada cun la poesia romontscha en scola stada decisiva. Leu el lontan «en auters ambients cun auters friads ed autras colurs ha el engartau danovamein quels texts ch'el haveva empriu inagada. Quella gada sco um carschiu e cun l'experientscha d'in musicist che cumpona.» Aschia scriva Mariano Tschuor l'idea iniziala dalla lavur da Mario.

Las melodias zun plascheivlas ein naschidas ord il cuntegn dallas poesias. Intuiziun e sentiment per il lungatg-mumma han menau il maun da Mario sur ils fepls da notas. El setegn vid la melodiusedad romantica cun ina purziun musica contemporanea sco jazz. L'influenza francofona e taliana ei d'udir, pia da sia scolaziun en Frontscha e da sia derivonza dall'Italia. La distanza dalla patria ei segiramein stada decisiva per returnar allas ragischs da siu origin. Leu el lontan empernd'ins d'enconuscher co ei sa esser auter che a casa, co il carstgaun viva e paratga, il qual semova e viva en autras culturas. Differenzas en tal confrunt vegnan allura veseivlas e regordan vid las atgnas ragischs.

El era ius empau a piarder, svanius ord nossa memoria, il Mario. Antruras era el «nies Mario», persuna d'identificaziun per giuvnas e giuvens, representant juvenil-modern dils Romontschs. Seras nunemblideivlas avon la televisiun per mirar «MusicStar» e votar-votar-votar ein en memoria. Cun siu retuorn dat el sinzur cun «Remas». Siu art ei stabilisau e perschuada, fa cunzun plascher e lai ballontschar noss'olma en buns sentiments. E quei fa bein.

NOS LECTURS RAPPORTAN

Festivitat da Nadal dallas scolas da Breil

Las meritadas vacanzas da Nadal ein s'avanzadas. En biaras vischnauncas seprentan scolaras e scolaris culs giugs da Nadal. Aschia era en nossa vischnaunca da Breil. La sera dils 19 da december han las scolettas e las classes primaras da Breil e Danis envidau a lur festivitat a Breil-S. Giacun avon la caplutta. Igl ei stau ina bellezza atmosfera da Nadal. La pezza ei curclada cun ina maiestusa cozza da neiv.

Il tschiel serein resplescheva senz'in soli nibel. Plaun a plaun ei in grond pievel seradunau avon caplutta ed allas 19.00 ei il til dil marsch da latiarnas arrivau da quater varts. Ils affons da tut las classes han cantau en treis vuschs la canzun «Cu

ei neiva vegn tut alv. Cu ei neiva vegn tut tgeu. Cu ei neiva vegn la sien. Cu ei neiva...».

«Il pigniel Truscal» ei ina historia che vegn raquintada en quater parts da scolaras e scolaris dalla 5. e 6. classa. Ina cuorta resumaziun: En in englar digl uaul carscheva in pignielet. Enqual utschi ed insect sgulavan sin sias frastgas ed era lieurettas ni miurets anflavan schurmtegt sut sia roma.

Cuort avon Nadal ei ina famiglia serendida egl uaul per pinar in pigniel per sia stiva. Els ein sereteni avon il pignielet ed han admirau el. Damai ch'el era fetg bials, denton empau pigns han ils affons fatg la proposta da buca pinar el. Els ein

sedecidi dad ornar el gest el liug, cheu nua ch'el crescha. Aschia ha la famiglia pendiu ruclas e candeilas vid las frastgas ed ils affons visitavan mintga di lur pigniel e la fiasta da Nadal ha la famiglia selegrau da festivar la naschientscha dil Bambin egl uaul sper lur pigniel bein ornau.

Mintg'onn durant il temps da Nadal serendeva la famiglia egl uaul e decorava siu pigniel che carscheva plaunet. Entifer ils onns ei quel daventaus aschi grond e lads ch'il bab duvrava la scala per engarnir el. Durant mintga part han ils affons dall'emprema entochen la sisavla classa presentau lur giavischs da Nadal ed els han ornau il pigniel avon caplutta cun

decoraziuns ch'els han zambergiau en scola. Alla fin han tut ils scolaris cantau ina canzun communabla: «In bi pigniel» che mava gest bein a prau cun nies pigniel bein ornau. Cheusut la canzun: In bi pigniel stat egl uaul cun frestgs e bials romets, cheu vegn il vent e suff'empau e ballontscha il pègnet.

Era igl utschi vegn tiel pigniel, enquera siu igniv, il pasler di, cheu plai a mi, cheu contel jeu bugen.

Mo ussa vegn il freid unviern e nies pigniel ha sien, cheu vegn la neiv e cuarcla el, uss dierna il pigniel.

Mo da Nadal astg' il pigniel tier nus affons vegnir, ornei ein tut ils roms cun glischs, cun ruclas e bransins.

Il meinascola *Stefan Gabriel* ha engraziu als scolaris per las bein gartegiadas produziuns, als magisters per lur engaschi ed als affons che han creau diversas causas dultschas ed als sponsurs per las bubrondas cauldadas.

El giavisch a tuts presents bialas fiastas, als scolaris emperneivlas vacanzas ed in bien seveser l'auter onn.

Il liug avon caplutta e la massa neiv han purschiu ina bellezza atmosfera da Nadal.

Igl onn s'enclina, in niev s'avischina. Jeu giavischel in ventireivel onn 2018 als affons, giuvnals, carschi ed attempai.

Annamaria Albrecht

Il pigniel ornau dils affons.

Ils affons da scola avon la caplutta.

FOTOS MAD